

Koronawirus – wpływ na postępowania cywilne

Brysiewicz & Wspólnicy

RADCOWIE PRAWNI

Czy sądy zaprzestały swoich czynności?

Panująca pandemia koronawirusa okazała się sytuacją nadzwyczajną dla całego aparatu państwowego, w tym oczywiście dla całego wymiaru sprawiedliwości.

Obecnie wobec kolejnych rekomendacji wydawanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości w zakresie ograniczenia rozpoznawanych spraw i doręczania korespondencji Prezesi kolejnych Sądów wydają zarządzenia ograniczające pracę sądów powszechnych do koniecznego minimum, wstrzymując tym samym możliwość rozpoznawania spraw i doręczania korespondencji sądowej.

Sądy w najbliższych tygodniach orzekać więc będą głównie w sprawach karnych oraz w sprawach dotyczących nieletnich, w sprawach cywilnych ograniczając swoją aktywność z pewnością jedynie do bardzo pilnych i uzasadnionych spraw.

Obecnie sądy już odwołały większość rozpraw do końca marca, a część sądów nawet do końca kwietnia, obserwując więc rozwój sytuacji należy spodziewać się że pierwsze sprawy cywilne mogą być rozpoznawane dopiero w maju.

Ograniczenie pracy sądów, zamknięcie biur podawczych w sądach oraz ograniczona dostępność usług krajowego operatora pocztowego **nie zatrzymało jednak terminów sądowych i ustawowych w toczących się już postępowaniach.**

Ponadto zdjęcie spraw z wokandy oraz ograniczona aktywność stron poprzez zamknięcie biur podawczych powoduje w niektórych wydziałach i u niektórych sędziów chęć wykorzystania czasu pandemii do nadrobienia zaległości, w ten oto sposób strony postępowań mogą spodziewać się w najbliższym czasie zaległych uzasadnień do postanowień czy wyroków.

Co prawda zgodnie z rekomendacją Ministerstwa Sprawiedliwości z 19 marca 2020 r. sądy winny się wstrzymać z wysyłką korespondencji, jednak dopiero czas pokaże, czy tak się faktycznie stało, nawet jeżeli to nastąpi, **to sądy do 19 marca 2020 prowadziły regularną wysyłkę korespondencji, która obecnie będzie doręczana, co otworzy terminy procesowe dla stron postępowań. Brak jest bowiem dotychczas regulacji przerywającej bieg tych terminów.**

Dotychczasowe doświadczenie w zakresie przerywania biegu terminu koncentrowało się w głównej mierze na analizie jednostkowych, ale obiektywnie uzasadnionych przypadków.

W najnowszej historii mieliśmy do czynienia z wieloma zdarzeniami, które w skutek wystąpienia **siły wyższej** przerywały bieg terminów sądowych, czy uzasadniały przywrócenie terminu na wniesienie środka zaskarżenia.

Nigdy jednak wymiar sprawiedliwości, a bardziej same strony postępowań sądowych nie mierzyły się z podobną do dzisiejszej sytuacją.

Z jednej strony wszyscy nawołują do pracy zdalnej i ograniczenia przemieszczania się, z drugiej zaś strony w toku walki z pandemią nikt nie zadbał o uczestników postępowań cywilnych pozostawiających ich z dotychczasowymi obowiązkami procesowymi. **Jedynie niektóre sądy starają się dostrzegać problem i informować strony o dopuszczalności wnoszenia pism drogą elektroniczną, kreując poniekąd zupełni nową i nieznaną dotychczas dal sądów cywilnych praktykę.**

Wracając więc do pytania postawionego na początku, Sądy w świetle przepisów działają normalnie, bowiem działają, chociaż w ograniczonym zakresie, a **konsekwencją tego jest teoretyczny brak zmiany sytuacji procesowej stron.**

Problematyka terminów, które rozpoczęły swój bieg

- **[Terminy ustawowe]** Brak jakichkolwiek aktów prawnych w zakresie zawieszenia terminów ustawowych pociąga za sobą doniosłe konsekwencje, należy wskazać, iż do najistotniejszych terminów ustawowych należą terminy wnoszenia środków zaskarżenia tj. zażaleń, apelacji, sprzeciwów oraz zarzutów nakazów zapłaty. Sporządzenie ww. środków odwoławczych niejednokrotnie oznacza wyłożoną pracę wielu osób i wymaga od nich bezpośredniego kontaktu w celu ustalenia np. strategii postępowania, czy koniecznych do przeprowadzenia środków dowodowych. **Jedynie niektóre sądy zdecydowały się na opublikowanie informacji o możliwości składania środków zaskarżenia drogą elektroniczną, w innych przypadkach strony lub pełnomocnicy dla zachowania terminu będą zmuszeni do wizyta w sądzie lub na poczcie.**
- **[Przywracanie terminów ustawowych]** Brak wprowadzenie regulacji w zakresie wstrzymania biegu terminów ustawowych zmusza w obecnym momencie zarówno pełnomocników, jak i same strony postępowania do konieczności sporządzania środków zaskarżanie. Rezygnacja z wniesienia apelacji lub zażalenia w obecnym momencie wiązałaby się bowiem z konieczności przywracania terminu ustawowego przez Sąd orzekający w sprawie i pozostawienie decyzji sądowi w tym zakresie.

Art. 168 § 1 KPC:

Jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu.

Art. 169 KPC:

§ 1. Pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu wnosi się do sądu, w którym czynność miała być dokonana, w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu.

§ 2. W piśmie tym należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające wnioszek.

§ 3. Równocześnie z wnioskiem strona powinna dokonać czynności procesowej.
(...)

- **[Terminy sądowe]** Mniej restrykcyjne pozostają terminy sądowe, o których wydłużenie strony postępowań mogą wnioskować przed zakończeniem ich biegu, jednak nadal możliwość ich wydłużenia zależy od decyzji sądu.

Art. 166 KPC:

Przewodniczący może z ważnej przyczyny przedłużyć lub skrócić termin sądowy na wniosek zgłoszony przed upływem terminu, nawet bez wysłuchania strony przeciwnej.

- **[Zawieszenie postępowania z mocy prawa]** Sądy ograniczyły swoją działalność i nie rozpoznają spraw na rozprawach, czy posiedzeniach jawnych, ale nie można jeszcze stwierdzić, iż zgodnie z art. 173 KPC zachodzą obecnie przesłanki do zawieszenia postępowań cywilnych z mocy samego prawa. Należy jednak pamiętać, iż zawieszeniu postępowania z mocy prawa w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej, przerywa jedynie biegi terminów sądowych.

Art. 173 KPC:

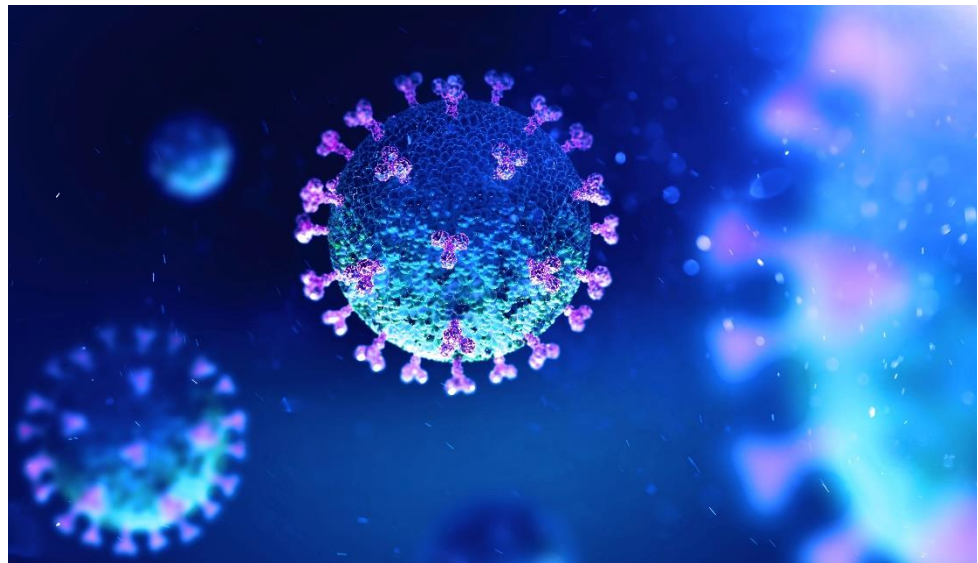
Postępowanie ulega zawieszeniu z mocy prawa w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej.

Art. 179 KPC:

§ 1. W wypadku zawieszenia postępowania na zgodny wniosek stron albo wskutek ich niestawiennictwa lub niemożności nadania sprawie dalszego biegu, zawieszenie wstrzymuje tylko bieg terminów sądowych, które bieżą dalej dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

§ 2. We wszystkich innych wypadkach zawieszenia żadne terminy nie biegną i zaczynają biec dopiero od początku z chwilą podjęcia postępowania. Terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczać na nowo.

§ 3. Podczas zawieszenia sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Czynności podejmowane przez strony, a niedotyczące tych przedmiotów, wywołują skutki dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

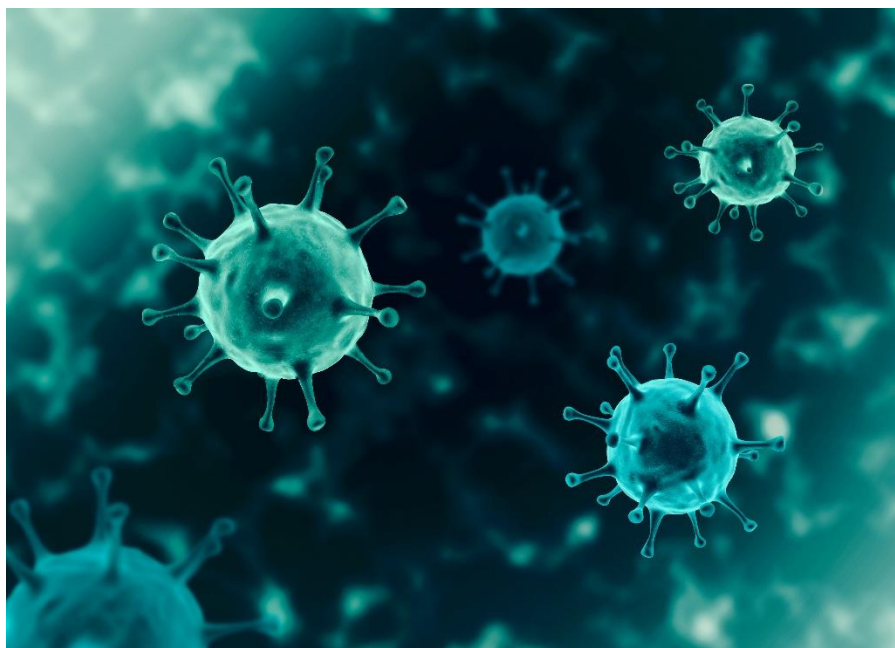

Rekomendowane działania

Brak dotychczasowych zdecydowanych działań Ustawodawcy i konieczność stosowania ogólnych norm postępowania cywilnego nakłada na strony w tym niepewnym okresie dodatkowe obowiązki:

- **Należy staranność w odbiorze korespondencji.** Każdy racjonalnie działający przedsiębiorca dobrze zdaje sobie sprawę, iż należy odbierać kierowaną do niego korespondencję, w obecnym jednak okresie należy wykazać się szczególną czujnością w zakresie pozostawianych awiz, zawsze można spróbować skontaktować się z właściwą placówką pocztową w celu ustalenia statusu doręczenia przesyłek.

- **Należy uzbroić się w cierpliwość.** Pandemia oraz przestój w pracach wymiaru sprawiedliwości dodatkowo wydłużył czas oczekiwania na rozpoznanie spraw przez sądy, należy więc spodziewać się jeszcze dłuższego niż przed pandemią oczekiwania na rozpoznanie sprawy, bowiem sądy nie tylko będą musiały rozpoznać sprawy znajdujące się obecnie w sądach ale również należy spodziewać się nowych spraw będących skutkiem pandemii.
- **Mediacja lub Arbitraż.** Brak możliwości rozpoznawania spraw przed sądami powinien w sprawach nagłych zachęcać strony do wykorzystania mediacji lub arbitrażu, wykorzystanie takich narzędzi wydaje się obecnie najszybszą drogą rozpoznania sprawy w nadchodzących miesiącach.
- **Możliwość wnoszenia środków zaskarżenia drogą elektroniczną.** Nieaprobowany dotychczas przez sądy sposób wnoszenia środków odwoławczych drogą elektroniczną w zaistniałej obecnie sytuacji znajduje aprobatę części sądów (np. Sąd Okręgowy w Warszawie) i powinien zostać zaakceptowany przez wszystkie sądy powszechne. Należy jednak pamiętać, iż wniesione w ten sposób apelacja, czy zażalenie objęta będzie brakami formalnymi, wobec czego sądy po ustaniu zagrożenia pandemii będą zmuszone wysyłać wezwania do uzupełnienia braków formalnych środka zaskarżenia. Ważne jest również to, iż Sądy określają moment wpływu jako moment dokonania wydruku środka zaskarżenia przez pracownika sądu, co oznacza, iż należy dokładnie śledzić do której godziny sąd uznaje, iż doszło do doręczenia danego dnia, a kiedy przestany drogą elektroniczną apelacja zostanie potraktowana jako wniesiona w dniu kolejnym.

Zapowiadane zmiany w prawie

W celu zagwarantowania prawa do sądu przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa epidemiologicznego, od razu po pojawieniu się zagrożenia pandemii i apelu o pozostanie w domach oraz ograniczeniu kontaktów, pojawiły się postulaty środowiska prawniczego o unormowanie sytuacji zawieszenia biegów terminów ustawowych i sądowych poprzez wprowadzenie odpowiedniej regulacji prawnej.

W ostatnich dniach zgłoszono już projekty nowelizacji ustawy zawieszenie **biegu terminów procesowych i ustawowych do czasu ustania zagrożenia epidemiologicznego.**

Ministerstwo Sprawiedliwości również, w dniu 19 marca 2020 r., zapowiedziało uregulowanie kwestii zawieszenia terminów ustawowych i sądowych.

Zgodnie z komunikatem Ministerstwa Sprawiedliwości projekt zakłada, w zakresie spraw cywilnych, uregulowanie biegu terminów procesowych i materialnoprawnych oraz kształt niektórych stosunków prawnych w okresie zagrożenia epidemicznego. Przewiduje wstrzymanie nierozpoczętego i zawieszenie rozpoczętego biegu:

- terminów przewidzianych przepisami prawa cywilnego, od zachowania których jest uzależnione udzielenie ochrony prawnej przed sądem;
- terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych, oraz postępowaniach egzekucyjnych.

Projekt zakłada również możliwość powierzenia wykonywania niecierpiących zwłoki zadań innemu sądowi oraz przewiduje uproszczony tryb delegowania sędziów do innego sądu. Umożliwi to w opinii Ministerstwa wsparcie sądów, które pracują w niedostatecznej obsadzie, a rozpoznają sprawy pilne, zarówno własne jak powierzone.

Treść projektu ma zostać opublikowana w nadchodzących dniach, należy się jednak spodziewać, iż wolą ustawodawcy jest przyjęcie regulacji na najbliższym posiedzeniu Sejmu, które zostało zaplanowane na 25 i 26 marca 2020 r.

Zapowiedzi Ministerstwa należy potraktować jako krok we właściwym kierunku, jednakże pełna ocena będzie dopiero możliwa po przedstawieniu ostatecznego projektu.

Brak wprowadzenia powyższej regulacji może bowiem oznaczać, iż po zakończeniu pandemii sądy będą musiały zmierzyć się z nieliczną ilością wniosków o przywrócenie terminu, zwłaszcza iż sądy w pierwszych dniach ogłoszonego stanu zagrożenia epidemicznego kierowały korespondencją do stron w normalny sposób, a możliwe, iż niektóre sądy czynią to nadal.

Należy również docenić inicjatywę Prezesów niektórych Sądów, którzy opublikowali informację o możliwości wnoszenia środków zaskarżenia za pośrednictwem skrzynek e-mail, powinno to więc tymczasowo pozwolić stronom na wypełnianie obowiązków procesowych przy jednoczesnym zachowaniu zasad przeciwdziałania pandemii.

Monitorujemy działania rządu i będziemy niezwłocznie przekazywać informacje o zmieniających się przepisach. Póki ich jednak nie ma należy mieć świadomość zagrożeń i instrumentów do radzenia sobie z nimi jakie daje nam aktualne prawo.

***

W związku z nadzwyczajną sytuacją pozostajemy do Państwa dyspozycji zarówno w drodze telefonicznej jak i mailowej.

Maciej Wisławski

adwokat

Brysiewicz i Wspólnicy sp.k.

Tel. +48 504 168 581

E-mail: maciej.wislawski@biw.legal